

РОЗРОБКИ ЗАСОБІВ ПРОДОВЖЕННЯ ТЕРМІНІВ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ДОРОЖНІХ ПОКРИТТІВ ТА ШТУЧНИХ СПОРУД ПРИ ЗИМОВОМУ УТРИМАННІ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ

Кожушко В.В., Кожушко В.П.

Постановка проблеми у загальному вигляді. При зимовому утриманні автомобільних доріг в якості протижеледних матеріалів використовується хлорид натрію і хлорид кальцію, каїніт, бішофіт тощо, які визивають корозію металевих, бетонних, залізобетонних і асфальтобетонних матеріалів та конструкцій інженерних споруд, виготовлених з них.

Корозія у бетоні (і розчині) цементного каменю під дією агресивного середовища, незважаючи на свою різновидність за проходженням в ньому фізико – хімічним процесам, може бути зведена до трьох специфічних видів [1]:

корозія I виду виникає в бетоні при дії води з малою тимчасовою жорсткістю, що визиває розчинення складових частин цементного каменю (гідратованих мінералів цементу) та їх винос проточною водою;

корозія II виду виникає в бетоні при дії розчинів солей, здатних утворювати з гідратованими з'єднаннями мінералів цементу нові з'єднання, які не володіють в'язучими властивостями;

корозія III виду виникає в бетоні при дії вод – розчинів солей, здатних утворювати з гідратованими з'єднаннями цементу нові поєднання (здебільшого сульфатні), ріст кристалів яких і спотворює руйнування бетону.

При наявності в цементі бетонних та залізобетонних виробів навіть в незначній кількості Na_2O і K_2O (<6%) необхідно враховувати можливість наступного катастрофічного руйнування бетону, якщо в кам'яному матеріалі буде знаходитись активний кремнезем $\text{SiO}_2 \cdot n \text{H}_2\text{O}$.

Для ряду частин споруд або елементів дорожнього одягу, які піддавались за час багатолітньої експлуатації систематичному та багаторазовому насиченню водою і заморожуванню при різних температурах, необхідно проектувати особливі склади морозостійких бетонів. Різна ступінь морозостійкості бетону пов'язана з рядом умов, в тому числі: хімічним складом цементу, включаючи і наявність в ньому гідратованих зерен; якістю помолу цементу, включаючи сюди і його зерновий склад; наявністю в цементі різноманітних тонкопомелених мінеральних домішок, а також пластифікуючих та гідрофобних домішок; терміном безперервного твердіння бетону або розчину в вологих умовах.

Безумовно морозостійкість бетону залежить від температури навколишнього середовища – повітря, наявністю розмірів капілярів і пор в його структурі та текстурі, наявністю або відсутністю в них повітря. Отже, окрім клімату, важливе значення для монолітності дорожньої або аеродромної бетонної плити, має фізичний та хімічний агресивний вплив оточуючого середовища.

Формулювання цілей статті. Розробка засобів продовження термінів експлуатації дорожніх покриттів та штучних споруд при зимовому утриманні автомобільних доріг є актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Планами науково – дослідних робіт Державної служби автомобільних доріг України (Укравтодор) передбачається вирішення цих проблем. Значний вклад в розробці засобів захисту конструктивів автомобільних доріг вносять науковці Харківського національного автодорожнього університету (ХНАДУ), науково – виробничого підприємства «Крок», виробничники.

Виклад основного матеріалу. В результаті, для хлоридомістких протижеледних матеріалів, запропоновано використовувати інгібітор корозії «Силол – ІК», який розроблено у відповідності до вимог технічних умов ТУ У 24.1-00018112/0207116888-278-2009 «Інгібітор корозії для хлоридомістких протижеледних матеріалів «Силол –ІК» (Дослідна партія у кількості 10000 кг) та рекомендацій Р.В.3.1 – 218-02071168-750 – 2009 «Рекомендації з технології застосування хлористих солей з інгібітором корозії «Силол –ІК» для боротьби з зимовою слизькістю».

У відповідності до вищеназваних ТУ, за своїми фізико – хімічними характеристиками, інгібітор повинен відповідати нормам, визначених у таблиці 1.

Таблиця 1

Фізико – хімічні властивості інгібітору

№ п/п	Найменування показників	Нормативне значення	Посилання на метод контролю
1	2	3	4
1	Зовнішній вигляд	Однорідний, дрібно – кристалічний порошок білого кольору	Згідно ГОСТ 9. 407
2	Вміст амінів	73, не менше	Згідно ГОСТ 1381
3	Вміст кремнефторидів	23, не менше	Згідно ТУ 113-08-586
4	Масова доля води, %	2,0 не більше	Згідно ГОСТ 1381
5	Вміст нерозчинних домішок, %	2,0 не більше	- // -
6	Швидкість корозії металу, г/м ² год	0,03 не більше	Згідно ТУ У.24.1 – 00018112/020711688

Так як інгібітор містить токсичні речовини, що за ступенем впливу на організм людини належить до II та III класу небезпеки (речовини високо- та полімерно-небезпечні у відповідності до ГОСТ 12.1.007) і характеризуються загальною токсичністю, шкіряно – резорбтивною дією, здатні подразнювати шкіру та слизові оболонки, при використанні та його приготуванні необхідно дотримуватись вимог безпеки та охорони довкілля у відповідності до ГОСТ 1381 та ТУ – 113 – 08 – 587 [2].

Керуючись відповідними дослідженнями та висновками санітарно – епідеміологічної експертизи по використанню інгібітора «Силол –ІК» для боротьби із зимовою слизькістю на автомобільних дорогах, Інститутом гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва АМН України виданий тимчасовий дозвіл (на 2 роки) за № 05.03.02 – 07/33118 від 04.06.2009 р. по його запровадженню. ГДС в повітрі робочої зони, згідно ГОСТ 12.1.005, не повинно перевищувати: аміаку – 20 мг / м³, формальдегіду – 0,5 мг / м³, моноетаноламіну – 0,15 мг/м³.

Застосування інгібіторів з метою захисту бетонних та залізобетонних конструкцій дійсно є актуальним питанням. Проте, на наш погляд, розробки мають чисто теоретичний характер та не вирішують ряд виробничих питань практичного впровадження їх у виробництво із-за неопрацювання технологічних, фінансових, організаційних заходів.

У зв'язку з цим, ми маємо ряд пропозицій по впровадженню інгібітора «Силол – ІК» в наступні роки після:

- вивчення досвіду інших країн по використанню у виробничих та лабораторних умовах аналогічних матеріалів, або подібним ним;

- проведення досліджень впливу інгібітора «Силол –ІК» на бетони (залізобетони), на які не було впливу хлоридів (на тільки що збудованих штучних спорудах); проведення досліджень деструкції бетонів та корозії арматури з цих споруд; оцінки дії інгібітору в часі

(на конструкціях, які вже підлягали дії хлоридів, це питання вирішити, практично, неможливо...);

- поновлення висновків санітарно – епідеміологічної експертизи на термін дії його не менше як на 10 років.

- для оцінки повноти ефекту дії конкретного матеріалу по захисту бетонів нових конструктивів невикористання гідрофобізаторів та інших протижелезних хлоридних матеріалів.

Згідно розділу 5 (п.5.4) «Рекомендацій», концентрація інгібітору корозії в складі протижелезного матеріалу повинно бути 0,4 – 0,6 % від маси протижелезного матеріалу в кристалічному виді, що складає 4 – 6 кг інгібітору на одну тону солі. У випадку використання хлоридовмістких протижелезних засобів на новому цементобетоні (до 3-х років експлуатації) дозування «Силол –ІК» збільшується до 8 кг / т.

Вартість витрат на зимове утримання при використанні інгібітора корозії в суміші протижелезного матеріалу збільшиться і складе по Україні біля 100 млн. грн. Так як ефект від впровадження нової техніки ще невідомий і неоцінений, використання інгібітору для зимового утримання автомобільних доріг визива сумнів.

Крім того, для дозування інгібітору в технічну сіль в необхідних кількостях, потрібно мати обладнання, яке, на жаль, в даний час у дорожніх організаціях відсутне (наприклад, система транспортерів з дозаторами). А це – ще додаткові витрати. В даний час приготування протижелезних матеріалів проводиться за допомогою пружних механізмів, трактора або автогрейдера.

Зберігання ПСС (піщано – солевої суміші) разом з інгібітором корозії вимагає також вирішення питань обладнання та будівництво додаткових складських приміщень.

Для забезпечення необхідної плавильної здатності технічної солі, з метою проведення подальших перерахунків на 100 % її активність у відповідності до таблиці 7.7 «Усереднені норми розподілення чистих хлоридів», згідно ПГ – 1- 218 – 118 : 2005 «Єдині правила зимового утримання автомобільних доріг» та таблиці 7.8 «Норм витрат інгібітора», дозволить проводити точне дозування інгібітору.

Висновки. Впровадження для зимового утримання автомобільних доріг інгібітору «Силол –ІК» є питання актуальним, але потребує додаткових лабораторних досліджень та вирішення задач технологічного, фінансового, організаційного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шестоперов С.В. Дорожно – строительные материалы / С.В. Шестоперов. – М.: «Высш. школа», 1976. – Учебник для вузов; ч.1.– С. 175-177.
2. Охорона навколишнього середовища при будівництві, ремонті та утриманні автомобільних доріг: ВБН В.2.3-218-042-2000. - К.: Мінекобезпеки України, Укравтодор, 1999. – 30 с. – (Національні стандарти України).